

Motion till riksdagen

1987/88:A708

av Kurt Ove Johansson och Stig Gustafsson (s)
om integritetsfrågor i arbetslivet

Integriteten måste värnas inte minst för att medborgarna tryggt ska kunna utnyttja sina demokratiska rättigheter. Integritet och offentlighet är två lika viktiga behov för vårt demokratiska statskick. En omfattande utredningsverksamhet har redan genomförts om både integritet och offentlighetsfrågor. Sedan ett par år tillbaka fortskrider detta arbete bl. a. i Data- och offentlighetskommittén (DOK).

DOK har tolkat sina utredningsdirektiv så, att det inte ingår i kommitténs uppdrag att närmare utreda på vilket sätt som integrerade datasystem påverkar integriteten och arbetssituationen på våra arbetsplatser. Det är emellertid, enligt vår uppfattning, angeläget att denna problematik uppmärksammas av samhället och blir föremål för ett ingående kartläggnings- och analysarbete.

Från USA har rapporterats, bl. a. i bilarbetarnas fackförbundstidning, om mycket graverande kränkningar av den personliga integriteten. Bortemot 35 % av alla kontorsanställda övervakas i sitt arbete av datorer. Detta sistnämnda framgår av en rapport som gjorts på uppdrag av den amerikanska kongressens tekniska utskott, OTA. Undersökningen är baserad på uppgifter som tagits fram om arbetsförhållandena i 110 företag i USA. I kongressrapporten understryks farorna med den nya tekniken på följande sätt:

”Tekniken är kontroversiell därför att den pekar på motsättningen mellan arbetsgivarens rätt att leda och kontrollera arbetet och de anställdas rätt till integritet, värdighet och självständighet i sitt arbete.”

Samtidigt som pressen på de anställda ökar i och med den datoriserade övervakningen, ökar också sjukskrivningarna i USA. De stressrelaterade sjukdomarna kostar varje år de amerikanska företagen runt 400 miljarder kronor.

Så vitt vi vet har ingen undersökning liknande den i USA gjorts i vårt land. I Sverige har LO:s datautskott skickat ut en förfrågan till medlemsförbunden om deras erfarenheter. Svaren tyder på att vi även i Sverige börjar få in system som kommer farligt nära att kränka de anställdas integritet.

Svenska skogsarbetareförbundet rapporterar farhågor som berör utnyttjande av information inom företagshälsovården.

Grafikerna rapporterar om att ett system är direkt kopplat till tryckpressarna för att lämna ”info om använd tid” från maskinoperatörerna.

Svenska fabriksarbetareförbundet påpekar att det börjar få erfarenhet av integrerade system, som sammanlänkar information från produktionsplanering, underhåll och administration. Systemen kan vara ett hot mot den personliga integriteten. En viss kontroll av den enskilde arbetarens produktion har alltid varit möjlig, t. ex. av ackordsystem. Det har alltid varit nödvändigt med en viss ansträngning för att skapa totala bilder av produktionen.

Handelsanställdas förbund anser att den snabba ökningen av datoranvändning och persondatorer, tillsammans med det faktum att de anställda saknar insyn i systemen, gör att de integritetsproblem man uppmärksammat antagligen kan bedömas utgöra toppen på ett isberg.

Det är väsentligt att vi kan utvecklas som industrination och utnyttja datateknikens potential för produktivitetssökning. För att detta ska kunna ske på ett för alla parter effektivt sätt, måste samhället ta ansvar för att modernisera de regelverk som gäller för hur informationen om den anställde insamlas och utnyttjas.

I regeringens datapolitiska proposition 1984/85:220 behandlades delvis den problematik som tas upp i denna motion, bl. a. i bilaga 4 från arbetsmarknadsdepartementet. Med anledning av en skrivelse från Svenska metallarbetareförbundet, daterad den 13 mars 1985, konstaterades att de frågor som ligger vid sidan om datalagen i första hand borde lösas genom förhandlingar och avtal. Men det betonades också att det fanns ett starkt behov av forskning och utvecklingsarbete rörande integritetsaspekterna vid införande av ny teknik.

Forskning och utveckling på detta område ligger inom ramen för arbetarskyddsfondens och arbetslivscentrums uppgifter. De projekt som hittills bedrivits om arbetsmiljö, arbetsorganisation och medbestämmandefrågor i samband med ny teknik har emellertid i ringa mån berört integritetsfrågorna. Vi anser att det nu är hög tid att regeringen, mot bakgrund av den viljeinriktning som uttalades i 1985 års dataproposition, initierar ett utredningsarbete om integritetsskyddet för de anställda i arbetet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inom ramen för arbetarskyddsfondens och arbetslivscentrums uppgifter initiera ett utredningsarbete kring integritetsfrågorna i arbetslivet.

Stockholm den 19 januari 1988

Kurt Ove Johansson (s)

Stig Gustafsson (s)